

Qui és Jean Molas?

"Els amics que he consultat m'asseguren que no hi havia, per aquelles dates, cap professor als EUC que es digués Jean Molas. Qui és en Jean Molas? En Joan Moles, el biògraf de Verdaguier, exiliat a Mèxic? Impossible. El General Mola? Tampoc. A més es deia Emilio. (...) Aleshores, qui cony és aquest carallot que dedica dues línies de la Universalis a "l'important poète" Josep Maria de Sagarra? Agraïrem, com sempre, la col·laboració dels lectors per tal de descobrir la identitat del personatge."

El meu fill Josep prepara un article sobre el seu avi, Josep Maria de Sagarra, amb motiu del centenari del seu naixement, per a una publicació de la Universitat de Cracòvia. En Josep, que darrerament ha estat fullejant enciclopèdies, diccionaris literaris i alguna antologia poètica catalana o altra en llengua polonesa —déu n'hi do el que hi ha trobat sobre el seu avi—, m'invita a fer el mateix amb els materials que tinc a casa. "Sobretot, em diu, mira a les enciclopèdies i als diccionaris".

Dit i fet. A casa, d'enciclopèdies, n'hi tinc tres: la Britannica, la Universalis i la Catalana. Després tinc els nou volums del Robert (que són una de les meves lectures preferides), més els cinc volums del Robert destinats a *noms propres*, i una pila de diccionaris teatrals, començant per la *Histoire des Spectacles* de la Pléiade i acabant per l'*Oxford Companion to the Theatre*. Doncs bé, això és el que he trobat: a la Britannica Sagarra no figura enlloc; a la Universalis no surt al sumari, però el citen en un article; als *noms propres* del Robert tampoc no surt enlloc i, a la *Histoire* de la Pléiade, no hi surt ni ell ni cap altre autor teatral català, a excepció de Guimerà, que surt dins els capítols dedicats al "théâtre espagnol". A l'*Oxford Companion to the Theatre* no surt al sumari (on sí que surt Jaime Salom), ni al capítol sobre "Spanish theatre" (on surt un tal Ricardo Salvat), però el citen en l'apartat sobre les traduccions del teatre de Shakespeare, juntament amb el senyor Astrana Marín.

El meu fill troba que l'absència del seu avi, el traductor de Shakespeare al català, a l'*Encyclopaedia Britannica*, és una cosa intolerable. Li aconsello que no s'ho prengui tan a la valenta i que doni un cop d'ull a l'article sobre *Spanish literature* (on al final figura una nota sobre *Catalonian literature*) que firmen els professors Ángel M. García Gómez (University of London) i William C. Atkinson (University of Glasgow), traductor de Camoes a l'anglès. Doncs bé, a la nota sobre *Catalonian literature*, no hi figuren ni Carner, ni Riba, ni Sagarra, ni Pla (però sí Joan Oliver, Salvador Espriu, Mercè Rodoreda i Josep Maria Espinàs). La meua edició de l'*Encyclopaedia Britannica* és la quinzena (del 1974), publicada el 1987.

En l'*Encyclopaedia Universalis*, l'avi d'en Josep, com ja he dit, no surt pas al sumari, on en canvi sí que surten uns quants autors catalans anteriors, coetanis o posteriors a Sagar-

ra, com és el cas de Guimerà, Riba o Maria Aurèlia Capmany. A la senyora Capmany, la Universalis li dedica un article de 20 línies, una més de les que dedica a Foix i 10 més de les que dedica a Josep Pla, del qual diu que, si bé és un dels escriptors més llegits de Catalunya, i segurament un dels seus millors prosistes, "par son scepticisme voltairien et son humor sarcastique à la Sterne, Pla est tout le contraire d'un écrivain engagé". Olé!

L'autora d'aquests articles sobre Foix, Pla i la Capmany és la professora Mathilde Bensoussan (Université d'Haute Bretagne, Rennes-II), la mateixa que firma un article sobre Carles Riba de més de 100 línies i que acaba dient que el poeta va ser considerat pels seus contemporanis com "le Maître par excellence, celui par qui l'espérance est donnée". Olé!

Quant a l'avi d'en Josep, la professora Bensoussan, que s'ocupa de la literatura catalana en el període que va des de finals de la guerra fins als anys 70-80 (la meua edició de la Universalis és del 1985), no l'anomena enlloc: ni amb motiu de la recuperació del teatre català (1945), del qual la professora ni tan sols parla; ni amb motiu de la publicació del *Poema de Montserrat*; ni amb motiu de les traduccions de Shakespeare o la publicació de la traducció de la *Divina Comèdia* (començada abans de la guerra); ni amb motiu de l'aparició de les *Memòries*. Senzillament, no existeix.

Per a qui sí que existeix l'avi d'en Josep és per al redactor de l'article general sobre "Littérature catalane", i més concretament en el seu apartat "perspectives du XXè siècle", en el qual, en parlar del teatre català anterior al 1936, li dedica dues línies "[Le théâtre de] Josep-Maria de Sagarra, important poète, s'est engagé dans les perspectives ouvertes par les modernistes". Així, doncs, tot el que es diu a la Universalis d'aquest "important poète" (de qui, per cert, no es diu ni pi en parlar de la poesia) és que fou un autor teatral que va seguir el camí marcat pels modernistes. C'est tout.

L'autor d'aquest article sobre "littérature catalane" (*Encyclopaedia Universalis*, C-4, pàg. 360) és un tal Jean Molas, Docteur ès lettres, professeur aux Etudes Universitaires Catalanes. Qui s'amaga darrere aquest nom? Els amics que he consultat m'asseguren que no hi havia, per aquelles dates (les de la publicació de l'article) cap professor als EUC que es digués Jean Molas. Qui és en Jean

Molas? En Joan Moles, el biògraf de Verdguer, exiliat a Mèxic? Impossible. El General Mola? Tampoc. A més es deia Emilio. En Molay, el gran templari? Impossible; es deia Jacques, Jacques de Molay, i va morir a la primera meitat del segle XIV. En Jean Moréas, el poeta simbolista? No, tampoc no pot ser: va morir el 1910. En Jean Moulin, el màrtir de la resistència francesa? *Anda ya!* Aleshores, qui cony és aquest carallot que dedica dues línies de la Universalis (i que Déu li ho pagui, perquè la Bensoussan ni tan sols això) a "*l'important poète*" Josep Maria de Sagarra? Agraïrem, com sempre, la col·laboració dels lectors per tal de descobrir la identitat del personatge.

PS. A l'informatiu de TV3 –o potser era TV2?– vaig sentir una locutora que qualificava Antoni de Senillosa, mort d'accident de cotxe el 27 de febrer, de "gran intel·lectual". Que jo sàpiga, els intel·lectuals vénen de l'Affaire Dreyfus i en Seni, el meu amic Seni, venia de caçar perdus amb el Conde de Motrico, i com que era tan simpàtic i, com ell deia, "*tengo un pico de oro*", va acabar fent de puta, de puta de luxe, això sí, de tots els

talk-shows del país, com tants altres "grans intel·lectuals" de la cultureta mediàtica. Que al cel sia!

Joan de Sagarra